

WYKONANIE BUDŻETÓW W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ZA ROK 2004

Wykonanie planu dochodów i wydatków

Wykonanie samorządowych budżetów za 2004 rok, wskazuje korzystne zmiany, jakim uległa sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego pod wpływem zmian w systemie finansów publicznych, wprowadzonych ustawą z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*. Wyjątkowy charakter roku budżetowego 2004 określa wzrost dochodów jednostek samorządu terytorialnego w kraju o 15,6%, w tym dochodów własnych o 36,6%, który pozytywnie oddziaływał na przyspieszenie tempa wzrostu wydatków majątkowych i zwiększenie ich udziału w wydatkach ogółem (z 15,2 w 2003 r. do 16,2 w 2004 r.), a także na osłabienie tempa wzrostu zadłużenia samorządów wszystkich szczebli i obniżenie wskaźnika ich zadłużenia (z 21,8% w 2003 r. do 20,9%).

Podobnym zmianom uległy budżety dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego (JST) ich dochody łącznie wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 15,7%, w tym dochody własne o 33%. Wzrost dochodów własnych zapewnił zwiększenie samodzielności JST w dysponowaniu środkami publicznymi, co wyraziło się wzrostem udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem o 1,7 pkt. proc. (z 14,1% w 2003 r. do 15,8% w 2004 r.) przy jednoczesnym spadku poziomu wskaźnika zadłużenia o 3 pkt. proc. (z 29,8% w 2003 r. do 26,8% w 2004 r.). Dla przypomnienia, w latach 2003 i 2002 wystąpił spadek dochodów ogółem, odpowiednio: o 0,2% i o 1,2% w stosunku do roku poprzedniego.

Dochody dolnośląskich JST w 2004 r. były łącznie o 999.936 tys. zł (o 15,7%) wyższe od dochodów uzyskanych w 2003 r., a ich wzrost określiły dochody z tytułu:

- ❖ zwiększonego udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) — wyższe łącznie o 389 mln zł (o 53,3%), w tym w budżetach powiatów — wyższe o 103,3 mln zł (prawie 9-krotnie), w budżetach miast na prawach powiatu — wyższe o 159,2 mln zł (o 51,8 %), w budżetach gmin miejskich — wyższe o 63,5 mln zł (o 32,3%), gmin miejsko-wiejskich — wyższe o 38,7 mln zł (o 34,8%), gmin wiejskich — wyższe o 21,6 mln zł (o 33,6%), a w budżecie województwa wyższe o 2,8 mln zł (o 7,6%);
- ❖ zwiększonego udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) — wyższe łącznie o 299,2 mln zł (6-krotnie), w tym wyższe: w budżecie województwa samorządowego o 232,5 mln zł, w budżetach powiatów o 9,9 mln zł, w budżetach miast na prawach powiatu o 34,5 mln zł (2,5-krotnie), natomiast w budżetach gmin miejskich o 12,8 mln zł (2,5-krotnie), gmin miejsko-wiejskich o 7,7 mln zł (o 98%), a gmin wiejskich o 1,9 mln zł (o 61,6%). Podwyższenie od 2004 r. udziałów JST w PIT i CIT (łącznie o 15,64%), wprowadzone ustawą o dochodach stanowiło o zwiększeniu dochodów własnych jednostek wszystkich szczebli i o powiązaniu ich sytuacji finansowej z koniunkturą gospodarczą kraju, regionu i rynku lokalnego;
- ❖ odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości — wyższe o prawie 70% od dochodów uzyskanych w roku poprzednim;
- ❖ podatku od nieruchomości — wyższe o 10,1% od dochodów wykonanych w 2003 r.;
- ❖ dotacji celowych na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zleconych gminom, które w porównaniu z 2003 r. wzrosły o 66,8%. Zwiększenie dotacji było następstwem nałożenia na gminy i miasta na prawach powiatu nowych zadań związanych z wypłatą świadczeń rodzinnych (zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz koszty obsługi realizacji tych zadań).

Natomiast — zgodnie z założeniami ustawy o dochodach — uległy zmniejszeniu w 2004 r. dochody z tytułu:

- ❖ dotacji celowych otrzymanych z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych samorządu województwa z 46,8 mln zł w 2003 r. do 1 mln zł w 2004 r.;
- ❖ dotacji celowych z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych powiatu, z tego w powiatach o 31,6%, a w miastach na prawach powiatu o 38,8%;
- ❖ subwencji ogólnej o 2,4% w wyniku likwidacji części drogowej (w 2003 r. kwota 202 mln zł), którą zastąpiono zwiększeniem udziałów powiatów w PIT, a województwa w CIT.

* Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U z 2003 r. nr 203, poz. 1966).

Analiza zmian w strukturze subwencji ogólnej wskazuje, że przekazana w 2004 r. część oświatowa była wyższa o 50,7 mln zł (o 2,6%), a pozostałe części (łącznie) niższe o 103,8 mln (o 21%) od kwot przekazanych w 2003 roku.

W 2004 r. na wzrost dochodów i wydatków inwestycyjnych JST oddziaływała także możliwość otrzymania środków z budżetu Unii Europejskiej na dofinansowanie wydatków strukturalnych. Począwszy od dnia 1 maja 2004 r. Polska jest członkiem Unii Europejskiej, któremu w dalszym ciągu przysługują środki z tzw. funduszy przedakcesyjnych: ISPA, SAPARD, PHARE (występujące w budżetach JST w latach poprzednich), a także środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, przeznaczone na finansowanie programów i projektów realizowanych w ramach ZPORR i programów operacyjnych. Dolnośląskie JST — zgodnie z danymi, wykazanymi w sprawozdaniach z wykonania dochodów — otrzymały w 2004 r. środki z funduszy pomocowych UE w wysokości 61,3 mln zł.

Poziom wykonania budżetu

W 2004 r. jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego uzyskały łącznie dochody w wysokości 7.355.136 tys. zł i wykonały wydatki w wysokości 7.273.749 tys. zł. Wykonanie planu dochodów zbliżone było do 100%, natomiast wykonanie wydatków wyniosło 95,4% planowanych wielkości.

Poziom dochodów i wydatków oraz procent wykonania planu w budżetach jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych kategorii przedstawia tab.1.

Tab. 1. DOCHODY I WYDATKI

Wyszczególnienie	Dochody		Wydatki		Procent wykonania planu	
	[tys. zł]				dochodów	wydatków
	plan	wykonanie	plan	wykonanie		
Ogółem	7 354 979	7 355 136	7 623 274	7 273 749	100,0	95,4
Gminy, w tym:	3 577 524	3 557 845	3 806 159	3 571 157	99,4	93,8
— miejskie	1 323 942	1 298 233	1 406 923	1 333 513	98,1	94,8
— miejsko-wiejskie	1 258 120	1 244 614	1 323 063	1 258 794	98,9	95,1
— wiejskie	995 462	1 014 997	1 076 173	978 850	102,0	91,0
Powiaty	1 112 909	1 128 636	1 150 342	1 118 469	101,4	97,2
Miasta na prawach powiatu	2 164 577	2 185 345	2 214 659	2 167 461	101,0	97,9
Województwo samorządowe	499 969	483 310	452 115	416 663	96,7	92,2

Wykonane dochody JST łącznie przewyższyły wielkości planowane o 156,6 tys. zł, a przekroczenie planowanych wielkości dochodów wystąpiło w budżetach 70 jednostek, w tym 49 gmin, 18 powiatów i 3 miast na prawach powiatu. W porównaniu z rokiem poprzednim wskaźnik wykonania dochodów był wyższy o 2,5 pkt. proc., a wskaźnik wykonania wydatków był wyższy o 1 pkt proc.

Wyższe wykonanie dochodów niż wydatków oznaczało zamknięcie roku budżetowego 2004 *per saldo* nadwyżką w wysokości 81.386 tys. zł, przy planowanym deficycie w wysokości 268.294 tys. zł.

Ustalono, że w 2004 r. spośród 196 dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego:

- ❖ 150 — realizowało budżet z planowanym deficytem, a ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęło 107 (94 gminy, 12 powiatów, 1 miasto na prawach powiatu),
- ❖ 46 — realizowało budżet z planowaną nadwyżką dochodów nad wydatkami, a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęło 89 jednostek (72 gminy, 14 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe).

Analiza szczegółowa wskazuje, iż poprawa wyniku wyraziła się zamknięciem roku budżetowego:

- ❖ deficytem niższym od planowanego w 101 jednostkach,
- ❖ nadwyżką wyższą od planowanej w 42 jednostkach,
- ❖ nadwyżką przy planowanym deficycie w 43 jednostkach.

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 10 jednostek i oznaczał pogłębienie deficytu w 6 jednostkach (powiat górowski, Czernica, Jerzmanowa, Kłodzko — gmina wiejska, Mysłakowice, Wąsosz) i nieuzyskanie pełnej kwoty planowanej nadwyżki przez 4 jednostki (Wisznia Mała, Łądek Zdrój, Mściwojów, Wiązków).

Wielkość i dynamika dochodów

Dochody 196 jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2004 r. wyniosły łącznie 7.355.136 tys. zł. Ponad 48% łącznej kwoty dochodów określiły dochody 166 gmin, prawie 30% dochody 3 miast na prawach powiatu, niespełna 16% dochody 26 powiatów i ponad 6% dochody województwa samorządowego.

W porównaniu z rokiem poprzednim dochody dolnośląskich JST wzrosły o 15,7% (nieco powyżej średniej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju). Najwyższy wzrost dochodów uzyskało województwo samorządowe, którego dochody wzrosły o 45%. Dochody powiatów wzrosły o 11,9%, miast na prawach powiatu o 16%, a dochody gmin łącznie o 13,6%, w tym gmin wiejskich o 24,8%, miejsko-wiejskich o 15%, a miejskich tylko o 5%.

Zmiany w poziomie dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w latach 2003 i 2004, w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca przedstawiono w tab. 2.

Tab. 2. DYNAMIKA DOCHODÓW

Wyszczególnienie	Dochody ogółem [tys. zł]		Dynamika dochodów (2003 = 100%)	Dochody na 1 mieszkańca* [zł]	
	2003	2004		2003	2004
Ogółem	6 355 739	7 355 136	115,7	2 191	2 540
Gminy, w tym:	3 131 163	3 557 845	113,6	1 515	1 723
— miejskie	1 236 028	1 298 233	105,0	1 477	1 559
— miejsko-wiejskie	1 082 087	1 244 614	115,0	1 515	1 745
— wiejskie	813 048	1 014 997	124,8	1 575	1 955
Powiaty	1 008 427	1 128 636	111,9	488	547
Miasta na prawach powiatu	1 883 548	2 185 345	116,0	2 259	2 631
Województwo samorządowe	332 601	483 310	145,3	115	167

* Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Dochody gmin były w 2004 r. wyższe łącznie o 426.682 tys. zł (o 13,6%) od uzyskanych w roku poprzednim. Ustalono, że w 2004 roku:

- ❖ wzrost dochodów uzyskały 144 gminy (86,7% gmin), z tego: 69 wiejskich (87,3%), 25 miejskich (75,7% jednostek) i 50 miejsko-wiejskich (92,6% jednostek),
- ❖ zróżnicowanie wskaźnika dynamiki dochodów gmin kształtowało się: od spadku o 24,8% (Kotła) do wzrostu o 350% (Osiecznica),
- ❖ na wzrost dochodów gmin wiejskich oddziaływała realizacja dochodów w budżetach dwóch jednostek: gminy Kobierzyce, która potroiła budżet, oraz gminy Osiecznica, która uzyskała 4-krotny wzrost dochodów. Gmina Kobierzyce uzyskała znaczący wzrost dochodów z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, natomiast gmina Osiecznica z tytułu podatku od nieruchomości (zasądzony zaległy podatek od wojska za poligony).

Analiza zmian poziomu dochodów według ważniejszych źródeł wskazuje, że wzrost dochodów JST województwa dolnośląskiego w 2004 r. (o 15,7%) był wynikiem znaczącego wzrostu dochodów własnych (o 33,0%), w tym w związku ze wzrostem wpływów z podwyższonego udziału w PIT i CIT. Na wzrost dochodów gmin i miast na prawach powiatu oddziaływał także wzrost o 2,2% dotacji celowych, otrzymanych z budżetu państwa na realizację zadań związanych z wypłatą świadczeń rodzinnych.

W 2004 r. — zgodnie z założeniami ustawy — odnotowano spadek subwencji ogólnej o 2,4%, w tym w następstwie likwidacji części drogowej (202 mln zł w 2003 r.) i części rekompensującej (159 mln zł w 2003 r.). W łącznej kwocie subwencji ogólnej na 2004 r. w wysokości 2.161,1 mln zł zawiera się: część oświatowa w wysokości 1.770,1 mln zł, część wyrównawcza w wysokości 251,8 mln zł, część równoważąca (regionalna) w wysokości 85,8 mln zł, część rekompensująca w wysokości 9,4 mln zł (ostateczne rozliczenie gmin za 2003 r.) i kwota z rezerwy na uzupełnienia subwencji w wysokości 43,9 mln zł.

Ustalono, że w porównaniu do 2003 r. część oświatowa subwencji ogólnej była wyższa o 50,7 mln zł (o 3%), część wyrównawcza wraz z rekompensującą wyższa o 49,5 mln zł (o 23%). Wyższa część wyrównawcza wraz z nową częścią równoważącą (regionalną) powiększone o środki na uzupełnienie dochodów (łącznie 179,3 mln zł) nie równoważą kwoty ubytku dochodów z tytułu likwidacji części drogowej subwencji ogólnej. W 2004 r. do wpłat z przeznaczeniem na część równoważącą dla gmin zobowiązanych było 5 gmin (łącznie 25,8 mln zł), a na część równoważącą dla powiatów — 3 powiaty i 1 miasto na prawach powiatu (łącznie 23,7 mln zł).

Dynamikę ważniejszych źródeł dochodów przedstawiono w tab. 3.

Tab. 3. DYNAMIKA DOCHODÓW WEDŁUG WAŻNIEJSZYCH ŹRÓDEŁ

Wyszczególnienie	Dochody w 2004 r. [tys. zł]			Dynamika dochodów (2003 = 100%)		
	dochody własne	subwencja	dotacje celowe	dochody własne	subwencja	dotacje celowe
Ogółem	4 149 664	2 161 058	1 044 414	133,0	97,6	102,2
Gminy, w tym:	2 062 738	1 019 258	475 849	116,0	101,8	135,4
— miejskie	814 569	310 824	172 841	106,5	92,7	127,1
— miejsko-wiejskie	696 021	380 827	167 766	117,5	103,1	139,3
— wiejskie	552 148	327 607	135 242	130,9	110,6	142,1
Powiaty	282 436	561 488	284 712	267,9	103,4	79,1
Miasta na prawach powiatu	1 512 944	479 619	192 782	127,9	89,0	119,4
Województwo samorządowe	291 547	100 692	91 070	554,6	76,7	61,2

Wzrost dochodów własnych w 2004 r. dotyczył jednostek wszystkich szczebli, a najwyższy (5,5-krotny) dotyczył dochodów własnych województwa samorządowego i dochodów własnych powiatów (2,5-krotny). Dochody własne gmin wzrosły o 16%, w tym gmin wiejskich o 30,9% (oddziaływanie wzrostu dochodów gmin: Kobierzyce i Osiecznica), gmin miejsko-wiejskich o 17,5%, a gmin miejskich tylko o 6,5%.

Niewielki wzrost dochodów własnych gmin miejskich i jednocześnie wysoki spadek poziomu subwencji ogólnej (o 7,3%) wskazuje, że w budżetach tych gmin są najmniej widoczne pozytywne skutki oddziaływania nowej ustawy o dochodach. Zauważyć należy, że w budżetach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wzrostowi dochodów własnych towarzyszył wzrost subwencji ogólnej i wyższy — niż w gminach miejskich — wzrost dotacji celowych.

Struktura dochodów

Wzrost dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego (o 33%) spowodował wzrost ich udziału w strukturze dochodów z 49,1% w 2003 r. do 56,4% w 2004 roku. Ustalono, że wzrost udziału dochodów własnych dotyczył 100 jednostek, natomiast w 88 jednostkach udział w dochodach własnych zmniejszył się na rzecz zwiększenia udziału dotacji.

Strukturę dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w latach 2003 i 2004 przedstawiono w tab. 4.

Tab. 4. STRUKTURA DOCHODÓW

Wyszczególnienie	Struktura dochodów w 2003 r.			Struktura dochodów w 2004 r.		
	dochody własne	subwencja	dotacje celowe	dochody własne	subwencja	dotacje celowe
Ogółem	49,1	34,8	16,1	56,4	29,4	14,2
Gminy, w tym:	56,8	32,0	11,2	58,0	28,6	13,4
— miejskie	61,9	27,1	11,0	62,7	23,9	13,3
— miejsko-wiejskie	54,7	34,1	11,1	55,9	30,6	13,5
— wiejskie	51,9	36,4	11,7	54,4	32,3	13,3
Powiaty	10,5	53,9	35,7	25,0	49,7	25,2
Miasta na prawach powiatu	62,8	28,6	8,6	69,2	21,9	8,8
Województwo samorządowe	15,8	39,5	44,7	60,3	20,8	18,8

Zmiany w strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego odzwierciedlają realizację założeń nowej ustawy o dochodach, jakimi było zastąpienie finansowania zadań w formie dotacji celowych z budżetu państwa i subwencji drogowej przez zwiększenie udziału w PIT (powiaty i gminy) i w CIT (województwa samorządowe). Wykonanie budżetów powiatów i województwa za rok 2004 potwierdza konsekwentną realizację założeń ustawy. Wykonanie budżetów gmin ujawnia wzrost udziału dochodów własnych niższy od wzrostu dotacji celowych.

Ustalono, że w budżetach JST za rok 2004 (łącznie) zwiększył się udział dochodów własnych w dochodach ogółem o 7,3 pkt. proc., natomiast zmniejszył się udział dotacji celowych o 1,9 pkt. proc. i subwencji ogólnej o 5,4 pkt. proc. w porównaniu z wykonaniem roku poprzedniego.

Poziom dochodów na 1 mieszkańca

Realizacja budżetów w 2004 r. nie zmniejszyła zróżnicowania poziomu dochodów gromadzonych w budżetach JST na poszczególnych szczeblach. Zróżnicowanie poziomu dochodów:

- ❖ 166 gmin kształtowało się od 3 mln zł (Platerówka) do 230,3 mln zł (Wałbrzych),
- ❖ 26 powiatów od 20,2 mln zł (powiat polkowicki) do 115,6 mln zł (powiat kłodzki),
- ❖ 3 miast na prawach powiatu od 196,1 mln zł (Jelenia Góra) do 1.720,3 mln zł (Wrocław).

Poziom dochodów gromadzonych w samorządowych budżetach — przypadających na 1 mieszkańca w regionie — zwiększył się o 349 zł i wynosił 2.540 zł, z czego 1.433 zł określiły dochody własne, 746 zł subwencja ogólna i 361 zł dotacje celowe. Najwyższy wzrost dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca (o 380 zł) uzyskały gminy wiejskie oraz miasta na prawach powiatu (372 zł). Dochody gmin miejskich były tylko o 82 zł wyższe, a województwa samorządowego o 52 zł wyższe (por. tab. 2).

Dla jednostek poszczególnych szczebli ustalono zróżnicowanie dochodów przypadających na 1 mieszkańca w następujących granicach:

- ❖ gminy: od 1.181 zł do 8.135 zł, w tym:
 - w 33 gminach miejskich: od 1.181 zł (Pieszyce) — do 2.439 zł (Karpacz),
 - w 54 gminach miejsko-wiejskich: od 1.311 zł (Bierutów) — do 3.900 zł (Polkowice),
 - w 79 gminach wiejskich: od 1.343 zł (Chojnów) — do 8.135 zł (Osiecznica),
- ❖ powiaty: od 370 zł (polkowicki) — do 819 zł (milicki),
- ❖ miasta na prawach powiatu: od 2.280 zł (Legnica) — do 2.731 zł (Wrocław).

Ustalone przedziały dochodów na 1 mieszkańca ujawniają największe zróżnicowanie poziomu dochodów gromadzonych w budżetach gmin, w tym gmin wiejskich.

Finansowanie z udziałem środków UE

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej zapewniło jednostkom samorządu terytorialnego prawo korzystania ze środków funduszy strukturalnych na dofinansowanie wydatków strukturalnych realizowanych w ramach programów operacyjnych, a także zachowanie (zgodnie z zasadą n+2) możliwości korzystania z dofinansowania w ramach programów przedakcesyjnych. Dochody JST województwa dolnośląskiego z tytułu otrzymania środków z budżetu UE wraz z dofinansowaniem krajowym i wydatki na realizację programów i projektów w 2004 r. przedstawiono w tab. 5.

Tab. 5. FINANSOWANIE Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW UE

Wyszczególnienie	Dochody		Wydatki	
	środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**	finansowane ze środków UE*	finansowanie krajowe**
	[tys. zł]			
Ogółem	61 344	20 171	83 707	81 285
Gminy, w tym:	17 707	15 921	34 990	54 683
— miejskie	4 398	842	4 817	6 128
— miejsko-wiejskie	11 643	8 879	18 444	21 901
— wiejskie	1 666	6 200	11 728	26 655
Powiaty	4 740	2 914	4 665	6 545
Miasta na prawach powiatu	38 209	147	32 139	3 136
Województwo samorządowe	687	1 190	11 913	16 921

* Paragrafy z końcówkami 1, 8.

** Paragrafy z końcówkami 2, 9.

Przy ocenie poziomu dochodów i wydatków związanych z realizacją projektów objętych dofinansowaniem ze środków UE zastrzega się prawo ewentualnych różnic, jakie wynikać mogą z niepełnego zastosowania klasyfikacji budżetowej dla wyróżnienia w samorządowych budżetach dochodów i wydatków z tego tytułu już na etapie realizacji projektu, objętego umową o dofinansowanie. Nieuwzględnienie tej zasady klasyfikacji będzie oznaczać, że nie wszystkie wydatki objęte umową o dofinansowanie realizacji projektu zostały odpowiednio wyróżnione w sprawozdaniach z wykonania wydatków za rok 2004. Zauważyć należy, iż zgodnie z zasadą dofinansowania jednostka realizująca projekt objęty interwencją otrzymuje refundację ze środków UE dopiero po poniesieniu wydatków i po wystąpieniu z wnioskiem o płatność (o zwrot poniesionych wydatków kwalifikowanych).

Prezentowane wielkości ustalono na podstawie danych wykazanych w sprawozdaniach budżetowych i przyjęto dla określenia środków UE te paragrafy dochodów i wydatków, którym zgodnie z obowiązującą klasyfikacją budżetową nadano końcówki, odpowiednio: 1 — programy przedakcesyjne i 8 — programy finansowane ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (ZPORR i programy operacyjne) oraz 2 — współfinansowanie krajowe przedakcesyjnych i 9 — współfinansowanie krajowe ZPORR i programów operacyjnych.

Ze sprawozdań rocznych z wykonania budżetów za 2004 r. wynika, iż przekazane jednostkom samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego środki z UE wraz z współfinansowaniem krajowym (uzupełnieniem wkładu krajowego) — na finansowanie programów pomocy przedakcesyjnej oraz programów i projektów realizowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności — wyniosły 81.515 tys. zł.

Łączna kwota środków UE wyniosła 61.344 tys. zł, z tego środki na dofinansowanie programów przedakcesyjnych w wysokości 51.053 tys. zł i dofinansowanie programów operacyjnych w wysokości 10.291 tys. zł. W ramach środków przedakcesyjnych — 49.560 tys. zł (97,1%) stanowiły środki na dofinansowanie projektów inwestycyjnych (drogowe, wodno-kanalizacyjne, gospodarki odpadami), a 1.493 tys. zł (2,9%) środki na finansowanie projektów miękkich (aktywizacja, infrastruktura turystyczna). Natomiast w ramach środków otrzymanych na realizację programów operacyjnych 8.050 tys. zł (78,2%) stanowiły środki na dofinansowanie projektów inwestycyjnych a 2.242 tys. zł (21,8%) środki na dofinansowanie projektów miękkich (programy stypendialne).

Najwięcej środków UE na dofinansowanie projektów pozyskały miasta na prawach powiatu 38.209 tys. zł (62,3% środków) i gminy miejsko-wiejskie 11.643 tys. zł (19%), a pozyskane środki UE stanowiły w ich budżetach, odpowiednio: 1,75% i 0,93 % zrealizowanych dochodów. Dla porównania stanowiły w dochodach: powiatu — 0,42%, gmin miejskich — 0,34%, gmin wiejskich — 0,16%, województwa samorządowego — 0,14% dochodów.

Tytułem dofinansowania krajowego dolnośląskie JST otrzymały w 2004 r. środki w wysokości 20.171 tys. zł, z tego na dofinansowanie programów przedakcesyjnych (współfinansowanie) w wysokości 17.582 tys. zł (83% współfinansowania), a środki na współfinansowanie programów operacyjnych w wysokości 2.589 tys. zł (17% współfinansowania). Dotacje z budżetu państwa na współfinansowanie wyniosły 5.176 tys. zł (25,7% środków na współfinansowanie), w tym na współfinansowanie programów przedakcesyjnych w wysokości 4.197 tys. zł.

Środki na współfinansowanie programów przedakcesyjnych w formie dotacji z budżetu państwa określiły 23,9% współfinansowania przedakcesyjnych, a środki w formie dofinansowania, przekazanego głównie przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i przez fundusze celowe określiły łącznie 69% kwoty na współfinansowanie programów przedakcesyjnych.

Wydatki samorządowych budżetów związane z realizacją programów i projektów przedakcesyjnych i operacyjnych wyniosły w 2004 r. — 164.992 tys. zł. Finansowanie ze środków UE obejmowało kwotę 83.707 tys. zł (gwarantowaną kwotę refundacji ze środków UE), a finansowanie ze środków krajowych kwotę 81.285 tys. zł. W poziomie finansowania krajowego zawierają się środki pozyskane przez JST na współfinansowanie wkładu krajowego (otrzymane w 2004 r. dochody w wysokości 20.171 tys. zł) i niepodlegające refundacji środki JST — 61.114 tys. zł (dochody i środki zwrotne) — przeznaczone na finansowanie pozostałej części wkładu krajowego realizowanych programów i projektów.

Na podstawie danych dotyczących wykonania budżetu za rok 2004 (wykonania kasowego dochodów i wydatków) nie można ustalić relacji pomiędzy dochodami otrzymanymi na realizację projektu a wydatkami poniesionymi na jego sfinansowanie. Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej — realizowane według zasady refundacji poniesionych wydatków — nie upoważnia do przyjęcia założenia, że w danych dotyczących wykonania dochodów i wydatków w roku budżetowym znajduje odzwierciedlenie pełny cykl finansowania zadań inwestycyjnych, objętych refundacją ze środków UE.

Ustalono, że w 2004 wydatki inwestycyjne JST (zadania inwestycyjne, zakupy inwestycyjne, dotacje inwestycyjne), objęte interwencją funduszy UE wyniosły 148.560 tys. zł i stanowiły 90% wydatków na projekty realizowane w ramach programów przedakcesyjnych, ZPORR i programów operacyjnych.

Wielkość i dynamika wydatków

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2004 r. wyniosły łącznie 7.273.749 tys. zł i były wyższe o 790.957 tys. zł, tj. o 12,2% od wydatków wykonanych w 2003 roku. Wyższy poziom wydatków dotyczył budżetów 166 jednostek.

Wydatki majątkowe wyniosły 1.151.747 tys. zł i wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego o 25,7%. Tempo wzrostu wydatków ogółem było niższe, a tempo wzrostu wydatków majątkowych było wyższe od tempa wzrostu dochodów. Na tempo wzrostu wydatków majątkowych oddziaływała realizacja projektów inwestycyjnych, realizowanych w ramach programów przedakcesyjnych i programów operacyjnych, których wartość określiła 12,9% wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2004 roku. Ponadto można zauważyć, że samorzady poczyniły oszczędności w wydatkach bieżących, celem zapewnienia finansowania projektów, objętych refundacją ze środków Unii Europejskiej. Można sądzić, że możliwość otrzymania dofinansowania na realizację zadań objętych interwencją UE (wydatków strukturalnych) będzie — w kolejnych latach — oddziaływała na strukturę wydatków samorządowych budżetów.

Poziom wydatków ogółem, w tym wydatków majątkowych jednostek poszczególnych szczebli w latach 2003 i 2004 przedstawiono w tab. 6.

Tab. 6. DYNAMIKA WYDATKÓW

Wyszczególnienie	Wydatki w 2003 r.		Wydatki w 2004 r.				Dynamika (2003 = 100%)	
	ogółem	w tym majątkowe	ogółem	w tym majątkowe			wydatków ogółem	wydatków majątkowych
				ogółem	w ramach programów UE*	w tym refundowane ze środków UE**		
	[tys. zł]							[%]
Ogółem	6 482 792	916 245	7 273 749	1 151 747	148 559	71 104	112,2	125,7
Gminy, w tym:	3 151 729	483 549	3 571 157	626 825	88 790	34 481	113,3	129,6
— miejskie	1 246 439	158 646	1 333 513	156 768	10 401	4 494	107,0	98,8
— miejsko-wiejskie	1 095 263	175 710	1 258 794	239 403	40 183	18 378	114,9	136,2
— wiejskie	810 027	149 193	978 850	230 654	38 206	11 609	120,8	154,6
Powiaty	1 056 035	93 628	1 118 469	92 116	8 293	3 409	105,9	98,4
Miasta na prawach powiatu	1 944 914	260 084	2 167 461	341 964	34 773	31 805	111,4	131,5
Województwo samorządowe	330 114	78 984	416 663	90 842	16 703	1 409	126,2	115,0

* Paragrafy: 605, 606, 622, 623 z końcówką 1, 2 i 8, 9.

** Paragrafy: 605, 606, 622, 623 z końcówką 1 i 8.

Analiza zmian poziomu wydatków ogółem pozwala zauważyć, że najwyższy wzrost dotyczył województwa samorządowego, którego wydatki wzrosły o 86,5 mln zł (o 26%), w tym w wyniku konieczności pokrywania ujemnych wyników finansowych szpitali w likwidacji (wzrost o 25,5 mln zł) oraz refundacji kosztów finansowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów pasażerskich autobusowych (wzrost o 21 mln zł).

Wydatki gmin wzrosły o 419 mln zł (o 13,3%), z tego gmin wiejskich wzrosły o 169 mln zł (o 20,8%), gmin miejsko-wiejskich o 163 mln zł (o 14,9%), a gmin miejskich o 87 mln zł (o 7%). Wzrost wydatków gmin był wynikiem wzrostu świadczeń społecznych, odpowiednio o: 36,3 mln zł, 55,6 mln zł, 65 mln zł, a także wynikiem wzrostu wydatków majątkowych gmin wiejskich o 81,5 mln zł i gmin miejsko-wiejskich o 63,7 mln zł. Podobne zmiany dotyczyły wydatków miast na prawach powiatu, które wzrosły o 222,5 mln zł (o 11,4%), w tym tytułem wzrostu świadczeń społecznych o 49,9 mln zł i wzrostu wydatków majątkowych o 81,9 mln zł.

Struktura wydatków

Dolnośląskie JST w 2004 r. najwięcej środków publicznych (33,1%) przeznaczyły na finansowanie zadań z zakresu oświaty. Udział tych wydatków w wydatkach ogółem wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o prawie 1,6 pkt. proc. Na zadania związane z pomocą społeczną jednostki przeznaczyły 13,3 %, na zadania związane z transportem i łącznością — podobnie jak w roku poprzednim — 12,4%, na administrację — 10,3%, a na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska — 6,9% wydatków. Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie poszczególnych rodzajów zadań przedstawia tab. 7.

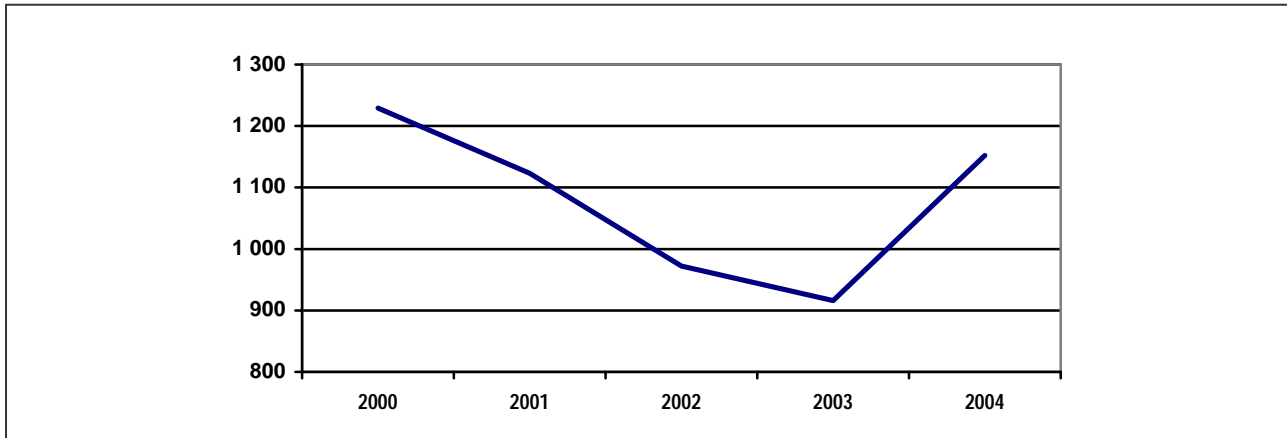
Tab. 7. STRUKTURA WYDATKÓW

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań [%]				
	oświaty i wychowania (dział 801)	opieki społecznej (dział 852)	transportu i łączności (dział 600)	administracji (dział 750)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)
Ogółem	33,1	13,3	12,4	10,3	6,9
Gminy, w tym:	36,5	15,0	5,7	12,1	10,1
— miejskie	34,1	18,0	6,4	11,3	7,6
— miejsko-wiejskie	38,3	14,2	4,5	11,8	10,7
— wiejskie	37,4	11,9	6,1	13,6	12,6
Powiaty	36,8	17,1	6,5	11,7	0,3
Miasta na prawach powiatu	30,6	10,9	22,4	6,9	6,3
Województwo samorządowe	7,5	0,8	33,6	9,4	0,2

Realizacja zadań oświaty stanowiła największe obciążenie budżetów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu i absorbowwała odpowiednio: 36,5%, 36,8% i 30,6% wydatków tych jednostek. Strukturę wydatków poszczególnych jednostek cechuje duże zróżnicowanie. W budżetach gmin udział wydatków związanych z oświatą zamykał się w przedziale: od 13,9% (Kobierzyce) do 58,6% (Sulików), w budżetach miast na prawach powiatu od 27,4% (Wrocław) do 41,9% (Legnica), natomiast w powiatach: od 12,6% (legnicki) do 51,5% (lubański).

W budżecie województwa samorządowego najwięcej środków (33,6% wydatków) skierowano na wykonanie zadań związanych z transportem i łącznością. Znaczący udział finansowania zadań drogowych widoczny jest także w wydatkach miast na prawach powiatu (22,4% wydatków).

Wydatki majątkowe JST (łącznie) w 2004 r. wyniosły 1.151.747 tys. zł i były wyższe o 235.502 tys. zł (o 25,7%) od poziomu roku poprzedniego. To oznacza, iż zatrzymana została tendencja spadkowa, która cechowała wydatki majątkowe w latach 2001—2003. Warto jednak zauważyć, że wydatki majątkowe w 2004 r. nie osiągnęły poziomu roku 2000, kiedy wyniosły 1.228.939 tys. zł. Zmiany poziomu wydatków majątkowych w latach 2000—2004 przedstawia rys. 1.

Rys. 1. WYDATKI MAJĄTKOWE W LATACH 2000—2004 (w mln zł)

Wzrost poziomu wydatków majątkowych w 2004 r. wystąpił w 128 jednostkach: 109 gminach, 16 powiatach, 2 miastach na prawach powiatu, w województwie samorządowym i przyczynił się do wzrostu udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem do 15,8%. Dla porównania udział ten stanowił w 2001 r. — 16,5%, w 2002 r. — 14,5%, a w 2003 r. zaledwie 14,1% wydatków.

Strukturę wydatków majątkowych finansowanych z budżetów JST w 2004 r. przedstawia tab. 8.

Tab. 8. STRUKTURA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH

Wyszczególnienie	Struktura wydatków majątkowych poszczególnych zadań [%]				
	transportu i łączności (dział 600)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)	oświaty i wychowania (dział 801)	rolnictwa i łowiectwa (dział 010)	ochrony zdrowia (dział 851)
Ogółem	30,2	24,0	13,4	7,9	4,1
Gminy, w tym:	15,4	32,7	19,4	9,2	1,7
— miejskie	12,8	25,4	23,3	0,0	2,0
— miejsko-wiejskie	16,4	34,3	19,6	9,7	0,7
— wiejskie	16,2	36,1	16,4	14,9	2,6
Powiaty	34,4	1,2	13,1	0,2	16,9
Miasta na prawach powiatu	56,7	20,4	5,9	0,1	1,4
Województwo samorządowe	28,5	0,0	1,2	36,3	17,3

Struktura wydatków majątkowych wskazuje, że w 2004 r. samorzady najwięcej środków przeznaczyły na inwestycje związane z transportem i łącznością (30,2%). Miasta na prawach powiatu przeznaczyły na transport i łączność prawie 57% wszystkich wydatków majątkowych, w tym miasto Wrocław 60,1% wydatków majątkowych (173.854 tys. zł). Także powiaty wykazywały dużą aktywność inwestycyjną w zakresie budowy i modernizacji dróg powiatowych, przeznaczając na te zadania 34,4% wydatków.

Gminy największe środki przeznaczyły na inwestycje związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska (32,7% wydatków inwestycyjnych), w tym na budowę lub modernizację wodociągów i kanalizacji, budowę oczyszczalni ścieków, rekultywację wysypisk.

W budżecie województwa samorządowego dominowały wydatki inwestycyjne klasyfikowane w dziale rolnictwo i łowiectwo, które dotyczyły budowy i modernizacji urządzeń wodnych (36,3%) a także wydatki klasyfikowane w dziale transportu i łączności (28,5%).

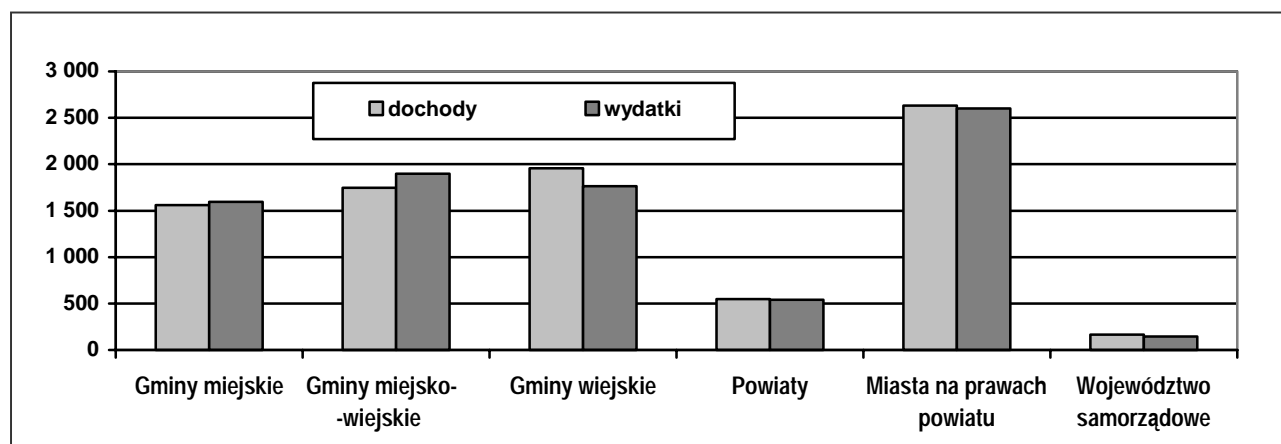
Wydatki na 1 mieszkańca

Z budżetów samorządowych w 2004 r. — w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa dolnośląskiego — wydano 2.507 zł, tj. o 273 zł więcej niż w roku poprzednim. Wzrost wydatków wystąpił w jednostkach wszystkich szczebli — najwyższy w gminach miejsko-wiejskich (o 327 zł) oraz w miastach na prawach powiatu (o 267 zł), najniższy w powiatach i województwie (o 30 zł). Wyniki analizy porównawczej wydatków na 1 mieszkańca, w tym wydatków majątkowych w latach 2003 i 2004 (w zł) przedstawia tab. 9.

Tab. 9. WYDATKI NA 1 MIESZKAŃCA

Wyszczególnienie	Wydatki na 1 mieszkańca				Różnica między dochodami a wydatkami przypadającymi na 1 mieszkańca	
	w 2003 r.		w 2004 r.		w 2003 r.	w 2004 r.
	ogółem	majątkowe	ogółem	majątkowe		
	[zł]					
Ogółem	2 235	316	2 507	397	-44	33
Gminy, w tym:	1 525	234	1 727	303	-10	-5
— miejskie	1 489	190	1 593	187	-12	-34
— miejsko-wiejskie	1 569	289	1 897	447	-54	-151
— wiejskie	1 534	246	1 763	335	42	192
Powiaty	511	45	541	45	-23	6
Miasta na prawach powiatu	2 333	312	2 599	410	-74	31
Województwo samorządowe	114	27	144	31	1	23

Wydatki dolnośląskich JST w 2004 r. — odmiennie niż w latach poprzednich — były niższe od wykonanych dochodów. Różnica między dochodami a wydatkami w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiła nadwyżkę środków i wyniosła dla wszystkich JST 33 zł. Największa przewaga dochodów nad wydatkami wystąpiła w budżetach: gmin wiejskich (192 zł), w miastach na prawach powiatu (31 zł), oraz w województwie samorządowym (23 zł). W gminach miejsko-wiejskich i wiejskich wydatki były wyższe od dochodów, odpowiednio o 151 zł i o 34 zł. Poziom dochodów i wydatków przypadający na 1 mieszkańca przedstawia rys. 2.

Rys. 2. POZIOM DOCHODÓW I WYDATKÓW PRZYPADAJĄCYCH NA 1 MIESZKAŃCA

Przychody i rozchody budżetów

Przychody budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2004 r. wyniosły 642.027 tys. zł, z czego 74,9% stanowiły przychody zwrotne, pochodzące z zaciągniętych kredytów i pożyczek (69,4% przychodów) oraz ze sprzedaży wyemitowanych papierów wartościowych (5,5% przychodów). Przychody z nadwyżek lat ubiegłych (nadwyżki budżetowej i wolnych środków) wyniosły 158.069 tys. zł i określiły 24,6% kwoty przychodów. Pozostała część przychodów pochodziła ze spłaty pożyczek udzielonych i z prywatyzacji majątku. Przychody i rozchody budżetów jednostek poszczególnych szczebli przedstawia tab. 10.

Tab. 10. PRZYCHODY I ROZCHODY (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Przychody ogółem	W tym:		Rozchody ogółem	W tym:	
		przychody zwrotne	liczba jednostek		spłata i wykup	liczba jednostek
Ogółem	642 027	481 135	159	358 066	341 878	183
Gminy, w tym:	398 051	292 031	137	184 805	181 982	158
— miejskie	144 126	106 652	28	66 512	66 185	32
— miejsko-wiejskie	121 803	97 841	46	71 110	69 630	52
— wiejskie	132 122	87 538	63	47 182	46 167	74
Powiaty	87 722	68 364	19	48 889	38 729	21
Miasta na prawach powiatu	156 254	120 740	3	109 245	107 565	3
Województwo samorządowe	0	0	0	15 128	13 602	1

Przychody zwrotne w wysokości 481.135 tys. zł zasilały budżety 159 jednostek, w tym:

- ❖ przychody z kredytów i pożyczek w wysokości 445.745 tys. zł (92,6% przychodów zwrotnych) włączyło w finansowanie 156 jednostek: 135 gmin, 18 powiatów oraz wszystkie miasta na prawach powiatu, absorbując odpowiednio 61,3%, 12,4%, 26,3% łącznej kwoty przychodów z kredytów i pożyczek,
- ❖ przychody ze sprzedaży papierów wartościowych, w wysokości 35.390 tys. zł, w tym z obligacji w wysokości 22.990 tys. zł włączyło w finansowanie 11 jednostek: 8 gmin, 2 powiaty, 1 miasto na prawach powiatu.

Rozchody samorządowych budżetów z tytułu spłaty pożyczek i kredytów, wykupu papierów wartościowych, udzielenia pożyczek, a także z lokat wyniosły łącznie 358.066 tys. zł, a ich wartość określiły:

- ❖ spłaty kredytów i pożyczek w wysokości 323.584 tys. zł (90,4% rozchodów), które dotyczyły 182 jednostek,
- ❖ wykup papierów wartościowych na kwotę 18.294 tys. zł (5,1% rozchodów), w tym obligacji na kwotę 17.894 tys. zł, realizowany przez 16 jednostek (5 powiatów i 11 gmin),
- ❖ udzielone z budżetu pożyczki na kwotę 10.527 tys. zł (2,9% rozchodów), które wystąpiły w 20 jednostkach,
- ❖ lokaty i pozostałe rozchody na kwotę 5.660 tys. zł (1,6% rozchodów).

W 2004 r. — podobnie jak w latach poprzednich — dolnośląskie JST finansowały deficyty budżetów głównie przychodami z kredytów i pożyczek, a w mniejszym stopniu przychodami z obligacji. Z kredytów i pożyczek finansowały wydatki i spłaty również te jednostki, które realizowały budżety z nadwyżką. Ustalono, że w 2004 r. dotyczyło to 54 spośród 89 jednostek.

Analiza wykonania budżetów za rok 2004 wskazuje, że przychody zwrotne w relacji do budżetów stanowiły 6,5% wykonanych dochodów i 6,6% wykonanych wydatków.

Przychody zwrotne (zaciągnięte zobowiązania zaliczane do tytułów dłużnych) były w 2004 r. o 17.878,8 tys. zł (o 3,6%) niższe od analogicznych w 2003 roku. Natomiast rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupu papierów wartościowych były o 18.026,9 tys. zł (o 5,6%) wyższe niż w roku ubiegłym.

Dług publiczny

Łączna kwota długu dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego na dzień 31 grudnia 2004 r. wyniosła 1.969.829 tys. zł i stanowiła 26,8% dochodów wykonanych w tym roku budżetowym. W porównaniu do roku ubiegłego zadłużenie wzrosło o 75.422 tys. zł (o niecałe 4%), ale wobec silniejszego wzrostu dochodów nastąpił spadek wskaźnika zadłużenia o 3 pkt. proc. To oznacza, iż w 2004 r. przerwana została wzrostowa tendencja wskaźnika zadłużenia, który wynosił w 2000 r. 16,6%, w 2001 — 21,1%, w 2002 — 27,4% i w 2003 — 29,8%. Zmiany wskaźnika zadłużenia w latach 2003 i 2004 przedstawia tab. 11.

Tab. 11. DŁUG PUBLICZNY I RELACJA ZADŁUŻENIA

Wyszczególnienie	2003			2004		
	dochody	dług publiczny	relacja 3 : 2	dochody	dług publiczny	relacja 6 : 5
	[tys. zł]			[tys. zł]		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	6 355 739	1 894 407	29,8	7 355 136	1 969 829	26,8
Gminy, w tym:	3 131 163	782 889	25,0	3 557 845	866 323	24,3
— miejskie	1 236 028	329 751	26,7	1 298 233	352 628	27,2
— miejsko-wiejskie	1 082 087	288 505	26,7	1 244 614	312 092	25,1
— wiejskie	813 048	164 634	20,2	1 014 997	201 603	19,9
Powiaty	1 008 427	156 116	15,5	1 128 636	183 240	16,2
Miasta na prawach powiatu	1 883 548	929 343	49,3	2 185 345	920 265	42,1
Województwo samorządowe	332 601	26 058	7,8	483 310	1	0,0

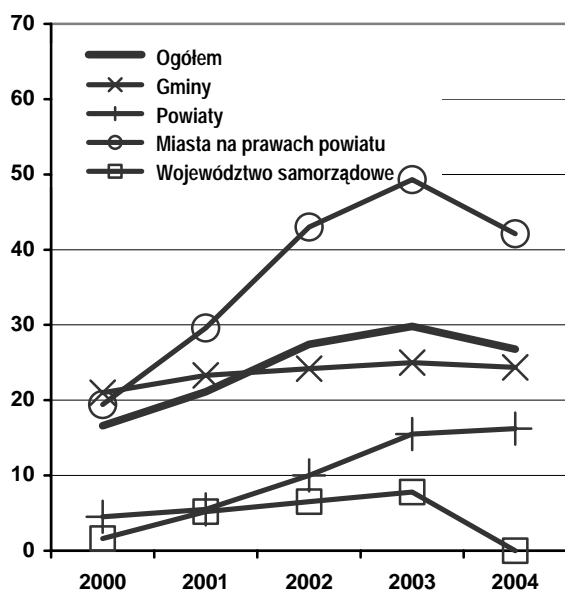
Łączną kwotę długu publicznego jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego na koniec 2004 r. określiły zobowiązania z następujących tytułów dłużnych:

- ❖ zaciągniętych kredytów i pożyczek w wysokości 1.557.070 tys. zł, które włączyło w finansowanie 158 gmin (45,4% łącznej kwoty zaciągniętych kredytów i pożyczek), 22 powiaty (8,7%) oraz wszystkie miasta na prawach powiatu (45,9%),
- ❖ wyemitowanych papierów wartościowych na kwotę 371.415 tys. zł, które włączyło w finansowanie 17 gmin (32,5% łącznej kwoty wyemitowanych papierów), 8 powiatów (12,3%) i 2 miasta na prawach powiatu (55,2%),
- ❖ zobowiązań wymagalnych na kwotę 41.274 tys. zł, które wystąpiły w 110 gminach (93,2% kwoty zobowiązań wymagalnych), w 17 powiatach (4,4%) i w 2 miastach na prawach powiatu (2,4%).

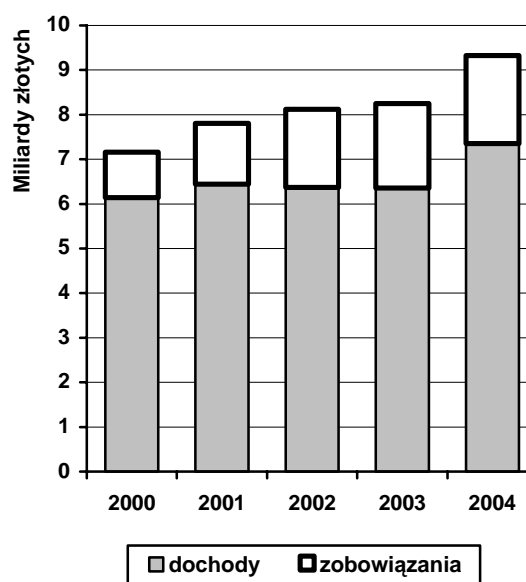
Ustawowo dopuszczony limit zadłużenia (60%) — określony relacją łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów — przekroczyły w 2004 r. dwie gminy: Jerzmanowa i Janowice Wielkie w związku z brakiem uzyskania refundacji wydatków ze środków Unii Europejskiej w planowanym terminie.

W porównaniu z rokiem poprzednim w jednostkach wszystkich szczebli odnotowano redukcję kwoty zobowiązań wymagalnych, łącznie o kwotę 25.182 tys. zł.

Kształtowanie się wskaźnika zadłużenia w latach 2000—2004 przedstawiono na rys. 3, a poziom zobowiązań i poziom dochodów dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego przedstawiono na rys. 4.

Rys. 3. RELACJA ZADŁUŻENIA DOLNOŚLĄSKICH JEDNOSTEK W LATACH 2000—2004

Rys. 4. ZOBOWIĄZANIA I DOCHODY DOLNOŚLĄSKICH JEDNOSTEK W LATACH 2000—2004

Prezentacja graficzna pozwala zauważyć skalę pozytywnych zmian, jakie wystąpiły w realizacji samorządowych budżetów pod rządami nowego systemu finansów samorządowych. Wyniki finansowe roku budżetowego na tle lat poprzednich potwierdzają prawidłowy kierunek zmian w systemie finansowania jednostek samorządowych.

Podsumowanie

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, podnosząc udział samorządów we wpływach z PIT i CIT zapewniła wzrost ich dochodów o 15,7% (łącznie w regionie), w tym dochodów własnych o 30,9%. Zapewniając wzrost dochodów ustawa wprowadziła jednocześnie zmiany w zakresie sposobu finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego. Do zadań własnych, finansowanych w 2004 r. z dochodów własnych należą, odpowiednio:

- ❖ gminy: finansowanie oświetlenia dróg publicznych, wypłata dodatków mieszkaniowych, współfinansowanie pobytu osób skierowanych do powiatowych domów pomocy społecznej,

- ❖ powiatu: utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, rejestrowanie bezrobotnych, przyznawanie i wypłacanie świadczeń przedemerytalnych, nadzór nad działalnością prowadzenie powiatowych urzędów pracy, nadzór nad działalnością stowarzyszeń kultury fizycznej,
- ❖ województwa: organizowanie i dotowanie kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich, finansowanie ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w krajowych przewozach autobusowych, finansowanie w ustawowym zakresie zadań przeciwdziałania bezrobociu i zadań medycyny pracy.

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że znaczący wzrost dochodów pozwolił nie tylko na sfinansowanie bieżących zadań własnych samorządów, ale zapewnił także znaczący wzrost wydatków inwestycyjnych. Na poziom wydatków inwestycyjnych oddziaływały też środki z budżetu Unii Europejskiej, jakie mogły uzyskać jednostki realizujące projekty w ramach programów przedakcesyjnych. Ustalono, że uzyskane w 2004 r. środki z budżetu UE pozwoliły na sfinansowanie 5% łącznej kwoty wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego.

Zdaniem autora, wykonanie roku budżetowego, w tym wzrost wydatków inwestycyjnych i spowolnienie tempa wzrostu zadłużenia, informuje także o uruchomieniu pozytywnych procesów pozwalających na zwiększenie absorpcji środków UE na finansowanie wydatków strukturalnych w kolejnych latach budżetowych.

1	2	3	4	5	6	7	8
Warta Bolesławiecka	17 155 605	10 142 189	17 434 885	5 308 853	-279 280	2 435 558	791 500
Wądroże Wielkie	7 025 137	2 594 667	7 594 052	1 773 942	-568 915	1 113 735	477 797
Wińsko	12 499 306	3 548 124	11 938 973	219 447	560 333	200 000	579 479
Wisznia Mała	11 259 391	5 792 362	10 485 141	926 936	774 250	311 690	1 085 940
Zagrodno	9 064 774	3 729 949	8 277 742	425 627	787 032	758 938	295 000
Zawonia	8 068 300	2 824 116	7 050 964	494 152	1 017 336	290 774	970 000
Zgorzelec	14 768 924	8 529 653	15 366 035	4 310 540	-597 111	1 638 318	693 940
Złotoryja	12 682 426	6 498 298	12 678 092	2 406 903	4 334	2 592 842	937 824
Żórawina	11 315 289	5 533 722	10 950 678	473 324	364 611	6 265 757	6 144 500
Żukowice	6 850 287	2 992 136	6 687 057	165 626	163 230	1 619 119	154 000
Gminy miejsko-wiejskie	1 244 614 330	696 021 012	1 258 794 397	239 402 940	-14 180 067	121 803 141	71 109 956
Bardo	7 943 411	3 750 215	8 080 678	1224113	-137 267	743 365	470 374
Bierutów	13 476 363	5 524 650	16 051 192	3077988	-2 574 829	4 985 177	1 077 708
Bogatynia	95 163 031	77 425 803	90 698 397	12647309	4 464 634	3 631 275	7 266 806
Bolków	15 515 821	5 508 825	21 087 938	8151873	-5 572 117	7 557 397	836 600
Brzeg Dolny	29 930 222	21 215 773	28 881 609	4496320	1 048 613	2 481 075	2 778 860
Bystrzyca Kłodzka	29 837 056	13 708 398	26 749 350	1335415	3 087 706	477 395	2 178 522
Chocianów	17 928 141	8 720 296	17 375 879	1364113	552 262	980 000	1 161 715
Gluszyca	15 380 729	7 356 563	14 744 376	542910	636 353	723 890	439 478
Góra	33 132 410	16 797 674	35 910 650	7866299	-2 778 240	3 762 521	821 992
Gryfów Śląski	18 443 355	6 312 961	18 358 638	5469176	84 717	1 388 784	1 134 485
Jaworzyna Śląska	14 493 909	6 434 915	14 873 369	1951393	-379 460	1 267 372	670 000
Jelcz-Laskowice	30 603 069	18 692 288	27 473 209	1701740	3 129 860	617 773	2 882 103
Kąty Wrocławskie	40 709 235	30 235 909	34 318 199	9214344	6 391 036	1 254 417	535 596
Łądek Zdrój	14 137 639	7 227 579	13 683 253	992288	454 386	1 018 662	1 275 523
Leśna	16 212 987	6 033 518	16 042 823	1601161	170 164	1 149 291	561 786
Lubawka	16 881 675	6 279 790	15 674 545	921461	1 207 130	387 459	386 900
Lubomierz	8 661 796	2 083 140	9 168 149	575082	-506 353	685 983	179 630
Lwówek Śląski	27 049 983	14 302 679	27 953 483	5605057	-903 500	1 015 618	0
Mieroszów	13 627 911	6 751 693	16 067 745	5340140	-2 439 834	3 228 635	582 568
Międzybórz	8 422 998	3 888 703	8 212 103	729260	210 895	133 375	157 400
Międzylesie	11 688 304	3 795 110	11 350 135	734272	338 169	248 966	262 500
Milicz	37 372 720	17 144 951	37 581 221	4543712	-208 501	2 694 886	1 787 517
Mirsk	16 065 726	5 068 181	16 952 438	4490286	-886 712	1 576 978	250 000
Niemcza	9 888 609	4 603 780	11 121 133	2474432	-1 232 524	1 632 259	200 000
Nowogrodziec	22 491 267	8 481 017	21 300 124	1889033	1 191 143	59 595	1 100 000
Oborniki Śląskie	28 151 536	17 047 527	26 685 480	5621000	1 466 056	1 459 827	2 482 189
Pieńsk	24 899 737	12 886 610	26 224 222	14257498	-1 324 485	1 707 224	341 000
Polkowice	101 336 894	86 310 918	97 975 268	22881151	3 361 626	6 861 785	9 054 100
Prochowice	12 517 533	6 609 181	12 485 443	1659905	32 090	1 240 865	1 021 262
Prusice	13 315 665	4 730 549	13 812 451	3080346	-496 786	1 167 653	567 200
Przemków	13 677 181	5 879 138	13 697 977	1337919	-20 796	1 704 721	1 439 000
Radków	15 239 087	5 164 874	18 375 239	5952523	-3 136 152	4 059 502	864 000
Sobótka	18 161 313	10 365 263	19 767 562	4029238	-1 606 249	3 231 892	1 407 620
Stronie Śląskie	13 386 255	6 381 822	12 475 983	2391863	910 272	822 134	1 094 002
Strzegom	44 138 073	26 887 750	43 134 440	2747280	1 003 633	2 851 230	795 576
Strzelin	33 062 556	20 180 745	33 073 167	7583397	-10 611	4 459 921	3 808 000
Syców	22 829 199	10 470 023	25 350 739	4613579	-2 521 540	3 521 163	857 463
Szczytna	10 945 758	4 837 350	14 183 755	4569709	-3 237 997	3 608 446	325 000
Ścinawa	16 363 526	6 858 236	19 925 090	6574105	-3 561 564	4 791 513	1 051 287
Środa Śląska	35 562 903	22 875 015	33 367 652	5930363	2 195 251	798 400	2 372 170
Świerzawa	11 839 806	5 055 517	13 621 685	2858813	-1 781 879	2 451 265	669 386
Święta Katarzyna	28 087 221	20 544 704	27 050 488	7397486	1 036 733	2 384 149	1 968 955
Trzebnica	29 229 834	14 970 355	29 483 313	4660837	-253 479	4 384 529	3 505 446
Twardogóra	21 593 251	13 872 536	20 358 394	5243683	1 234 857	1 560 700	1 002 241
Wąsosz	11 318 622	4 597 951	13 255 449	3393231	-1 936 827	2 150 757	213 930
Węglińiec	14 319 387	5 920 001	14 411 321	2203118	-91 934	1 326 849	871 923
Wiązów	10 639 826	3 973 701	9 395 776	271038	1 244 050	267 882	1 442 394
Wleń	7 861 353	3 003 369	7 938 200	1825601	-76 847	674 327	360 000
Wolów	32 641 177	14 631 923	39 215 393	10606304	-6 574 216	9 135 201	415 084
Ząbkowice Śląskie	32 727 559	19 432 579	33 999 192	4070001	-1 271 633	2 595 264	550 740
Ziębice	24 619 242	10 266 225	25 188 579	1676326	-569 337	2 531 736	1 129 790
Złoty Stok	7 915 950	3 288 997	8 417 214	1559800	-501 264	1 023 190	402 000
Żarów	21 283 180	13 550 044	22 211 146	5449247	-927 966	2 124 368	1 104 248
Żmigród	21 892 339	8 083 698	24 003 143	6018402	-2 110 804	3 204 500	995 887

Analizę sporządziła:
Magdalena Głowacz
specjalista WIAS